

OBSAH

Předmluva	11
Předmluva autorů	13
Seznam zkrátek	16
I. Díl - Fysiologie elektrolytů a vody v tělesných tekutinách	
Anorganické složky tělesných tekutin	19
Základní pojmy a definice	19
Milimol, miliekvivalent	19
Molalita	22
Osmotický tlak	22
Donnanova rovnováha	25
Biologické membrány, permeabilita, „výměnné reakce“, aktivní přenos	26
Sodík a draslík	32
Přenos aniontů	34
Pohyb vody na rozhraní membrán	35
Aktivní přenos iontů a vody v tubulárních buňkách ledvin	37
Acidita, alkalita, pH	42
Systémy nárazníků	46
Složení a distribuce normálních tělesných tekutin	50
pH tělesných tekutin	56
Problémy objemu jednotlivých oddílů tělesných tekutin	60
Dynamika extracelulární tekutiny	63
Rozvodná a hemorespirační funkce intravasální části ECT	64
Struktura kapilárního řečiště	65
Lymfatický systém	65
Plicní cirkulace	66
Plicní edém	67
Regulace minutového objemu srdečního a hemodynamika ledvin	68
Srdeční insuficience	71
Vzájemné působení jednotlivých oddílů tělesných tekutin	73
Regulace výměn se zevním světem	76
Žížení	76
Některé aspekty příjmu potravy a vzájemný vztah mezi hladem a žízní	78
Pocení a perspiratio insensibilis	79
Vnitřní regulační mechanismy	80
Udržování objemu ECT	80
Vylučování vody	81
Vylučování Na^+ a Cl^- ledvinami	86
Resorpce chloridu	87
Chování Na^+ a Cl^- v distálním tubulu ledvin	88
Aferentní signalisace pro řízení objemu ECT	90
Denní rytmus vylučování Na^+ a vody	92
Pokusy se změnou polohy těla	93
Percepční oblasti pro aferentní signalisaci při regulaci objemu krve	95
Průkaz baroreceptorů v krevním řečišti v hlavě	95
Průkaz baroreceptorů v krevním řečišti v hrudníku	95
Význam centrální integrace a aferentní cesty v regulaci objemu ECT	95
Vnitřní výměny — regulace složení ECT	99
Výměny mezi ECT a svalstvem	99

Vylučování kyselin ledvinami	101
Resorpce HCO_3^-	102
Vylučování titrovatelné kyseliny a šetření fixních basi	103
Vylučování NH_4^+	104
Rozvoj acidosy způsobené medikamentosně	107
Výměny mezi ECT a plicemi	108
Inhalace CO_2 — respirační acidosa	109
Metabolická acidosa a alkalosa	112
Anoxie	114
Theorie regulace dýchání	116
Výměny mezi ECT a kostní tkání	119
Formy Ca a jeho funkce v ECT a v seru	121
Řídící vliv příštitných tělísek na výměny mezi kostí a ECT	122
Vitamin D	125
Součinnost ICT jater s ECT	126
Schopnost jater jímat elektrolyty	126
Vliv jater na onkocitický tlak sera	126
„Detoxikace“ v játrech	127
Některé pediatrické aspekty zevních a vnitřních výměn, účastnících se regulace tělesných tekutin	128
Vylučování soli a vody u mladého zvířete	129
Reakce ledvin novorozence na acidosu	133
Integrace v řízení výměn tekutin a elektrolytů	138
Vlivy hormonální	138
Testosteron	138
Steroidy kůry nadledvin	139
Působení glukokortikoidů	141
Působení mineralokortikoidů	143
Řídící vliv CNS na výdej hormonů	146
Regulace předního laloku hypofysy a žláz jemu podřízených	146
Vztahy mezi soustavou sympatoadrenální a mezi systémem ACTH — kůra nadledvin	146
Centrální regulace zadního laloku hypofysy	147
Přímý regulační vliv CNS na jevy na membránách	150
Centrální integrace mechanismů řídících výměny vody a elektrolytů na membránách v organismu	151
II. Díl: Metodické připomínky pro fyziologii tělesných tekutin	
Úvod	155
Přístroje	156
Plamenný fotometr	156
Určování Na^+ a K^+	156
Jednoduchá registrace bez kompenzace	156
Plamenné fotometry s vnitřní standardou	158
Selekce délkky vln	161
Rozprašovací zařízení	161
Vlastnosti plamene	162
Ostatní kationty (Ca^{2+} , Mg^{2+})	163
Určování celkové osmolární koncentrace	164
Kryoskopie	164
Měření napětí nasycených par	166
Měření koloidně osmotického tlaku	167
Měření elektrolytické vodivosti	167
Měření jednotlivých oddílů tělesných tekutin	169
Celková tělesná voda	171
Prostor močoviny	172
Antipyrinový prostor	172
Deuteriumoxyd	173
Určování deuteriumoxydu v biologických tekutinách	174
Hmotový spektrograf	174

Metoda padající kapky	175
Metoda gradientních trubíc	176
Tritiumoxyd	178
Měření objemu plasmy a krve	178
Evansova modř (T 1824)	179
Značkové erythrocyty	179
Měření „objemu extracelulární tekutiny“	180
Prostor chloridový	181
Metody měření objemu ECT založené na „chloridovém předpokladu“	182
Měření vycházející z iniciální předpokládané absolutní hodnoty pro objem ECT	182
Přímé určování chloridového prostoru v celém organismu zvířete a určování chloridového prostoru ve svalech	183
Prostor distribuce $^{36}\text{Cl}^-$	183
Prostor distribuce chloridu přidaného navíc do organismu	184
Prostor bromidový	184
Distribuční prostory různých cukrů jako míra objemu ECT	184
Určování objemu ECT pomocí nefysiologických anorganických aniontů	186
Thiocyanátový prostor	186
Prostor radiosulfátový	187
Prostor thiosulfátový	188
Prostor ferrokyanidový	188
B obsah směnitelných kationtů v organismu	189
Celkový směnitelný draslík (K^+_{x})	189
Celkový směnitelný sodík (Na^+_{x})	190
Měření bilancí vody a elektrolytů a bilanční výpočty	192
Uspořádání měření	192
Terminologie a výpočty	193
Intracelulární bilance H^+	195
Bilance „osmoticky účinných basí“	197
Interpretační možnosti bilančních studií	197
Bi optické vzorky ze svalů	199
Postup při odběru vzorků	199
Metodika analýsy vzorků	199
Výpočty	202
Vyšetřování funkcí ledvin	203
Clearance	204
Míra glomerulární filtrace	204
Clearance látek secernovaných tubuly	207
Průtok plasmy a krve ledvinami	207
Vyšetřování clearancí	208
Sledování tubulárních funkcí	209
Sběr močí při metabolických studiích	210
Kombinovaná měření	212
Poznámka o objemové chybě v biologických pozorováních	213
Poznámka o extrapolaci dilučních křivek k t_0	214

III. Díl: Pathofysiologie a klinická praxe

Úvod	217
Základní výpočty	218
Základní potřeby organismu	222
Dehydratace a ztráty objemu extracelulární tekutiny	226
Poruchy acidobazické rovnováhy v organismu	231
Metabolická acidosa	231
Syndrom Fanconiův — de Toniův — Debreův	232

Dětská renální acidosa	233
Respirační acidosa	234
Respirační alkalosa	235
Metabolická alkalosa	235
Alkalosa z nadměrného přívodu organických soli Na ⁺	236
Alkalosa při zvracení a při odsssávání žaludeční šťávy	236
Pathofysiologie metabolismu draslíku	238
Pathofysiologické souvislosti	238
Ztráty kalía z organismu	241
Poznání deficitu kalía v organismu	243
Funkční změny ledvin při těžkém deficitu K ⁺	245
Therapie deficitu kalía	246
Otrava draslíkem	247
Pathofysiologie osmotického tlaku v ECT	249
Hypertonie ECT	249
Hypotonie ECT	249
Otrava vodou	250
Selhání mechanismů regulujících osmotický tlak intracelulární	250
Poruchy v regulaci objemu ECT; vznik edémů	252
Základní pathofysiologické předpoklady	252
Nefrotický syndrom	252
Ascites při jaterní cirhose	254
Edém při srdeční insuficienci	256
Rtuťová diuretika	257
Obecné fyziologické připomínky k léčení stavů s otoky	258
Endokrinní a nervové poruchy v regulaci metabolismu elektrolytů a vody	260
Diabetes insipidus	260
Syndrom ze ztrát elektrolytů při mozkových laesích	261
Metabolismus elektrolytů a vody při cukrovce	262
Diabetické koma	263
Poruchy činnosti nadledvin	265
Hyperfunkce kůry nadledvin	265
Hyperadrenokorticismus (Cushingův syndrom)	266
Hyperaldosteronismus (Connův syndrom)	266
Insuficience nadledvin	267
Reakce na zátěž jako metabolický činitel při chorobách	269
Metabolické problémy předoperační a pooperační péče u chirurgických nemocných	270
Normální průběh metabolických změn po chirurgickém traumatu	272
Extrarenální ztráty tekutin u chirurgických nemocných	274
Popáleniny	275
Akutní selhání ledvin	279
Pathogenesa a pathofysiologie akutního ledvinového selhání	280
Klinický průběh	282
Pathofysiologie uremie při akutním selhání ledvin	286
T. zv. otrava draslíkem	287
Therapie	288
Chronická insuficience ledvin	294
Metabolické projevy nemoci ze záření	298
Podstata škody ze záření	298
Orgánová postižení	299
Projevy v metabolismu vody a elektrolytů	299
Léčení	300
Prevence metabolických následků ozáření	300
Nárys léčení radiačního syndromu	301

Léčebné podávání tekutin	302
Perorální přívod tekutin	302
Parenterální podávání tekutin	302
Roztoky pro úhradu intracelulárních elektrolytů	306
Parenterální roztoky pro výživu a úhradu kalorií	307
Podkožní podávání tekutin	307
Dialýsa vnitřního prostředí organismu	308
Podstata dialýsy	308
Dialýsa stěnou trávicího traktu	309
Peritoneální dialýsa	309
Dialýsa pomocí „umělé ledviny“	310
Indikace dialýsy umělou ledvinou	313
Tabulka složení potravin	314
Nomogram pro určování $[H_2CO_3]$	317
Závěr	319
Резюме	322
Summary	326
Literatura	330
Seznam věcný	353
